

Και Ευρώ και Βαρβαρότητα;

Θεόδωρος Μαριόλης

Αν. Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Το Φεβρουάριο του 2012, μου ζητήθηκε, από συνεργάτη του περιοδικού «Επίκαιρα», σημείωμα 600 λέξεων, πάνω στη συγκυρία της Ζώνης του Ευρώ και της Ελλάδας. Αποκρίθηκα με το κείμενο που ακολουθεί. Από ό,τι γνωρίζω δεν δημοσιεύθηκε, μέχρι σήμερα, στο προαναφερθέν περιοδικό.

Πριν από μία δεκαετία, η συντριπτική πλειοψηφία των μελετητών και των πολιτικών κομμάτων υποστήριζε, για να το διατυπώσω με μετριοπάθεια, ότι η Ζώνη του Ευρώ (ΖΕ) «συμβάλλει στην εξυπηρέτηση των τριών βασικών σκοπών της οικονομικής πολιτικής, ήτοι στη μικροοικονομική αποτελεσματικότητα, στη μακροοικονομική σταθερότητα και στην ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ χωρών και περιοχών». Σήμερα, αποφασίζεται και επιβάλλεται η ανάληψη κάθε πιθανής και απίθανης θυσίας από την Ελλάδα προκειμένου να συντηρηθεί η συμμετοχή της στη ΖΕ ή, κατά άλλους, να αποφευχθεί η αποσύνθεση της τελευταίας. Πρόκειται, άραγε, για στατιστική αστοχία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος ή για αναπόφευκτο αποτέλεσμα της εγγενούς δυναμικής του;

Με το Σύστημα του Ευρώ συντελούνται οι ακόλουθες «γεωλογικές μετατοπίσεις»:

1. Η παραγωγή των διεθνώς εμπορεύσιμων εμπορευμάτων μεταφέρεται, όλο και περισσότερο, σε εκείνες μόνον τις επιχειρήσεις που σημειώνουν την απολύτως υψηλότερη, ενδοζωνικά, συνολική παραγωγικότητα (εργασίας και κεφαλαίου).
2. Τελειώνει, οριστικά και αμετάκλητα, ο όποιος ενεργός ρόλος της εθνικής οικονομικής πολιτικής. Οι εθνικές αρχές αναγκάζονται, είτε το επιθυμούν είτε όχι, να ανταποκρίνονται, με τον ίδιο πάντοτε τρόπο και με τα ίδια πάντοτε ελάχιστα και μονόπλευρα μέσα-εργαλεία (περικοπές μισθών και δημοσίων δαπανών) στη συγκυρία, παρά να την διευθετούν ή, έστω, να την επηρεάζουν.
3. Υπό την πίεση που αναπτύσσει η αναγκαιότητα της ενδοζωνικής αντιστοίχισης μισθών-συνολικής παραγωγικότητας και η ελεύθερη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού, αναδιαρθρώνεται η σύνολη διαδικασία αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης (δηλαδή, από το εκπαιδευτικό μέχρι και το συνταξιοδοτικό σύστημα) και συστήνεται «απελευθερωμένη, ευέλικτη και ευρωπαϊκά ενιαία αγορά εργασίας».

Ο συνδυασμός όλων αυτών των μεταβολών δεν παραπέμπει παρά στη σύσταση ανόθευτου, από εξωαγοραίες «στρεβλώσεις» και κοινωνικούς

περιορισμούς, κεφαλαιοκρατικού συστήματος, το οποίο θα συμπληρωθεί, όταν και όποτε λάβει «σάρκα και οστά», με το εποικοδόμημα-στάδιο της «Πλήρους Οικονομικής Ένωσης». Ωστόσο, το κύριο ζήτημα, αυτή τη «στιγμή», είναι ότι οι χώρες με χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας έχουν στραφεί στην παραγωγή «παραδοσιακών ή εντάσεως φυσικών πρώτων υλών και ανειδίκευτης εργασίας» εμπορευμάτων και διεθνώς μη εμπορεύσιμων εμπορευμάτων, γεγονός που έχει, χωρίς αμφιβολία, οδυνηρές συνέπειες για τα εξωτερικά και δημόσια ελλείμματα και χρέη, καθώς επίσης και για την απασχόληση, ενώ οι χώρες με υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας έχουν στραφεί στην παραγωγή «εντάσεως τεχνολογίας και εξειδικευμένης εργασίας» εμπορευμάτων. Οι λόγοι είναι:

1. Η ύπαρξη «εξωτερικών και εσωτερικών οικονομιών κλίμακας».
2. Η ευθυγράμμιση του ενδοζωνικού προτύπου παραγωγικής εξειδίκευσης με την κλίμακα των – εν ενεργεία – συγκριτικών και των – εν δυνάμει – απολύτων πλεονεκτημάτων.
3. Η έκφραση όλων των ενδοζωνικών τιμών σε ένα και το αυτό «σκληρό» νόμισμα, το ευρώ, η οποία εξασθενεί σημαντικά την ανταγωνιστικότητα (μετρούμενη σε όρους πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας) των χωρών χαμηλής παραγωγικότητας ως προς τον υπόλοιπο κόσμο.

Έπεται, λοιπόν, ότι η ανάληψη θυσιών από την Ελλάδα κάθε άλλο παρά συνιστά ατύχημα. Παρόλα αυτά δεν θα πρέπει να αντιπαρέλθουμε την «υποκειμενική» διάσταση του ζητήματος, ιδίως, μάλιστα, στο βαθμό που ουδείς (εκ των αρμοδίων, τουλάχιστον) κάνει τον κόπο να αναφερθεί σε αυτήν: Υφίσταται, άραγε, κάποια τροχιά μακροχρόνιας και βιώσιμης ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία εντός της ΖΕ; Εάν ναι, τότε ποια ακριβώς είναι αυτή; (σίγουρα, πάντως, δεν μπορεί να είναι η της «χρυσής δεκαετίας μεγέθυνσης» του 2000, όπου η συνολική καθαρή αποταμίευση της οικονομίας ήταν αρνητική!). Εάν όχι, τότε η συμμετοχή της στη ΖΕ δεν συνιστά τακτική άνευ στρατηγικού στόχου; Τέσσερα χρόνια μετά την εισαγωγή του ευρώ, το πόρισμα αναλυτικής μελέτης σκοπιμότητας του βρετανικού υπουργείου οικονομικών ήταν το εξής: «Παρά τους κινδύνους και το κόστος από την καθυστέρηση και τα οφέλη από την ένταξη, δεν στοιχειοθετείται, προς το παρόν, καθαρά και αδιαμφισβήτητα η συμμετοχή της χώρας στην ΟΝΕ. Η απόφαση της άμεσης ένταξης δεν θα εξυπηρετούσε το εθνικό οικονομικό συμφέρον.». Ποια ήταν ή, έστω, είναι η αντίστοιχη μελέτη του ελληνικού υπουργείου οικονομικών;